

درگاه

اون بش کونده بر نشر اولنور علم وصنعت مجموعه سی

ایکینچی سنه: اوچنچی جلد

نومرو : ۲۹

۲۰۰ حزیران ۳۳۸

اولیا چلی

— ایرتیه نظار —

۱

۱۰۴۵ هـ. ضامن شریفک قدر کجه سی، آياصوفیه جامعه، تراویدن صوگرا، بکرمی باشلارنده برکنج، مؤذن مغلنده، ختم شریف تلاوتنه باشلور؛ سورة انعامی بترتیبتر من، سرای منسوبلندن قوز بکچی محمد آغا ايله ملک احمد آغا مغلله جقبورلر و عموم وواجهه سنده بکنجه «سزی سعادتلو پادشاه ایست» دیبه رک آلوب کوتور بیورلر .

کنج، محفل هایونده حضرت پادشاهی کورور کورمن هان زینتی بوس ایدییور و پادشاهک کوله رک ضرور دینی «ناچ ساعنده ختم شریف ایده بیلر سک» سؤاله کمال ایدله «پادشاهم، سرعت ایتمه یدی ساعنده ختم ایدرم اما لمن خفی وطن جلی اولسون ایچون نه افراط نه تفریط اولادن سکنز ساعنده انشالله ختم شریف ایدرم» جوانی و بریور . بوجوابدن بمنون قالدن پادشاه «انشالله سعید شهید موسی ملک یرینه بد بیضا کی ید ملولا کی عیان ایدوب مصاحم اولورسک» دیبه رک ایکی آووج آلون آتیورکه باللات کنجک دیدیکنه کوره ۶۲۳ عدد سکه حسنه ایش .

پادشاه دوران، روان فتحندن یکی عودت ایش اولان دردنجی سلطان مراد؛ کنج ایسه ایکی ییچ عصر دن فضلہ برزماندر اولیا چلی سیاحتنامه سی دیبه کتابی دیلارده داستان اولان محمد طلی ایدی . محمد طلی سرایه انتساب ایدیک تارنجه بکرمی باشنده اولدیفنه کوره، ۱۰۲۵ صولرنده استانبولده اون قابانی سندنه دنیا به کادی .

بابای درویش محمد آغا قانونی سلطان سلیمانک باغراد، روس، بودین، استونی باغراد فتوحاته اشتراک ایش و قانونیدن سلطان ابراهیمه قادار بوتون پادشاهلره خدمت ایدره رک، سززرکران (قویوچی باشی) و مصاحبکله قادار بوسلشن بر اختیار دی . آتیه سی، ملک احمد پاشا ايله برابر سلطان احمد تقدیم اولوب بری سززرکران درویش محمد آغایه، دیگرکی بالاخره دفتر داراولان بوشناق مصطفی آغایه تزویج ایدیان جاریلردن بری ایش .

محمد طلی چوچو قلنک ایلک آنلری باباسنک اون قابانده کی قویوچی دکانده کچیریور . بر ارفدن حاند افندی مدرسه سنده درسه دوام ایدره کن دکانده باباسنک جرافلری آره سنده بولنان (سیون) آدی برروم دن ده روجه اوکره نیور . سیون اوکا روجه تارنخلر اوتورور، کندیس ده سیون (لغت شاهی) از برله نیور .

دکانده کی بو درسه باباسنک اونده کی محبتلر اونده چوق درین تأثیرلر براتیور . باباسنک خوجادن،

درویشدن، عسکردن بر چوق دوستلری وار . بو درویشلردن «اقایم سیمه وچار کوشه روی زمینک اوصافی» دویچ، عسکردن، بالخاصه یکچیری باش کابی صوکرلی مصطفی چلبیدن، یاووز سلطان سلیمانله برابر مساج دابق حریمی، صحرای قانون جنکینی، مصری فتح ایدنجه به قادار پادکاری بکرمی اوچ جنک حاکمه سنی ایشندیکه بو یرلرک تصویرکی دیکلرکجه حیرتلر ایچنده قالیور، کوزینک اوگنده یکی یکی غالر پیداه اولورور . بالخاصه ارض متدله مصر، مکه وشامه وارمق حج ایتمک یتلری ذهنی دائمی برصورتده اشغال ایدییور .

داها اون اون ایکی باشلارنده بکن بابایی اندن طوتورق کندینی زمانک قطب الانطاب اولان اسکدارلی شیخ محمود هدای افندی کوتورور، آلی اوپدور بیور . شیخ افندی، اولیا چلی خرقه سنک آنکنه آلوب «اولاد معنوی اولسون» بو پوره رق وعظ و نصیحتده بولور .

اولیا چلی اون آلی باشلارنده بوتون استانبولی و یاقینلری کروب توزیور، بو کزینتلردن قلبنده اویانان داها اوزون وداها اوزاق سیاحت آرزولری کندینی راحت براتیور، رؤیاسنه بیله کیریور . حتی او قادارکه برکیجه رؤیاسنده حضرت پیغمبری کور بیور و مبارک دست شریفلری بوس ایدوب «شاعت یارسول الله» دیبه رک برده «سیاحت یارسول الله» دیور . ایرتیه سی کون بو رؤیای تعیر ایچون معبر ابراهیم افندی وقایم پاشا مولوخیانه سی شیخی عبدالله دده کی طایفه قلیرینه مراجعت ایدییور، هدیه مطوبنه موافق تعیرلرله مشکانی حل ایدییورلر . اولیا چلی بر طرفدن بو ایشلرله اوغراشیرکن بر طرفندن باباسیله وزرا، وکلا شیخ لالاملر مجلسنه کیدیور، اورالرده عشرت شریفه اوتورور، مصاحبلری دیکایور . آداب مجلسه وقوف پیداه ایدییوردی . یچی افندی اوچنچی دفعه شیخ الاسلام اولدینی زمان محمد طلی به چهارشنبه بازارندکی طوائفی محمد آغا جامنک سرخفلاکی ايله لغت و دورخوانلغی احسان ایدییور، واولیا چلی هر جمعه لغت شریف اوتومنه مامور ییچ افندیکن حضورینه ملازم اولورور .

کلامی آغا، مطبخ امینی عبیدی افندی، قوزی علی آغا، عیسی آغا کی «اختیار و لازم الاعیار» قومشورلرله صیتی برمناسنده بولنیوردی .

حتی بابایی کندینی آراسیرا دیوانده کوتور بیور . رحب باشانک اعدائی کونی ده بینه باباسیله دیوانده ایش .

بابایی روان سفری ایچون مهمات ولوازمات تهرسته مامور ایدیلجه اوغانی دیوانه یار دیمه ایش . روان دن مظهرأ دوش پادشاهک ظفر آلاخی سیر ایدن اولیا چلی ایکی بوجوق آی صوگرا، رضانده، یوقاریده ذکر ایدیکمز صورتده، ملک احمد پاشا، قوز بکچی محمد آغا، روزنامه چی ابراهیم افندی، خطاط حسن باشلارک التماسله سرای هایونه انتساب ایدییور .

اولیا چلی به سرایه انتساب ایدیکنک ایرتیه سی کونی، عادت موجهنه، اسکیلردن طورشوی باشی احمد آغاک آلی اوپدورولرک (۷۷) سنه تعظم وحرمته مجبور اولدینی کندیسنه اوکره نیلور .

احمد آغاده اولیا چلی به، پک اوفا دارده بابانجیسی اولادینی، بعضی تشریفات، مالوکه خدمت قاعده و آدانی اوکره نیور . وعقائد دینه وفرائض اسلامی به دایر کتب قهیه ده کی اوامر جلیله ی اوتور بیور، بر طرفندن ده عربی و فارسی درسلرینه دوام ایدییور .

برکون، ذاتاً خنکارامای اولان، خواجه سی اولیا محمد افندی طلبه سنی سرایده کورور کورمن هان سلطان مرادک حضورینه کیده رک اولیا چلبینک تحصیلی هنوز نقصان اولدیفندن بولک خنکانه پادشاه خدمتده بولمینی رجا ایدر . فقط سلطان مراد بو رجاه آلد برماز . بالعمکس :

— افندی ! یا بو بزم آستانه من تنبلیخانه ، میخانه، اشقیخانه میدر؟ بوراده اوچ بیک قدر غلمان خاصه شب وروز علم ايله مشغوللردر . خلیفه لری ویدی درسماملری واردر . جنابکز دخی هفته ده ایکی کره بوراده درس و بریورسکرز، بینه کل، بینه کل . اول سزدن اوقوسون، آنجی بزه خدمت ایچوب کاهیمه بزه دلوازانق ایشون، برشوخ، سنکلی اوشا قدر . بر زمان بزمده اوغلز اولسون ویدی قوجه قیوچی باشی باباشدر . دائماً بینه ايله کلوب کوروشدکده اوغلنی ده کورسون . دیبه رک اولیا به برکافیه، برملاجایی، برتقسیر قاضی، برمصباح، بر دیباچه، برمسلم و بخاری، برملتی الاخر، برقدوری، برکستان و بوستان، برالماب الصبیان، بر لغت اختری و برلسنی خزینه دار باشی به امر ایدر .

بو بیکلرکله اسکی خوجایی اولیا محمد افندی دن تجوید بینه اولمه موسیقی کوسترن مصاحب درویش عمر دن موسیقی، کوکوم باشی احمد افندی دن خط، درسماملری محمد افندی دن عموکافیه تعلیمه دوام ایدییور . خروس امام کی حفظ شریکری، طابا زاده خندان، قرخ اوغلو عصف، معان اوغلو کچچی سلیمان، عنبر مصطفی کی، مؤذناک آرقاداشلرله کجه کوندوز مشقخانه ده ساز فصللری بایورلر . سلحدار ملک احمد آغا اولسون، مصطفی آغا اولسون اون صیق صیق قولایورلر و اوکا حضورده کی آداب وارکانی تکرار لایورلر . اوفا دارکه اولیا چلی ایلک حضوره جفا رجه از هیچ بر بابانجی کوسترنور، درحال :

آفاق شها معدنک نووی پرایسون
خوشدیکر ایچون هرره چراغ اول
که ناله کی ايله درودشقی معطر
که غنچه صفت کاشنه کل زینت باغ اول
خلاق جهان ایلون طالی سلسز
هرقنده ایلک پادشاهم عز ايله صاغ اول

قطعه سنی اوتورور، پادشاهک «برشی اوتوا»
امرینه «پادشاهم تمش ایکی علومدن فارسی، عربی، روسی، سریانی، یونانی، ترکی، و آرنه سی، کال، نقش،

تائیس

میرری : آناتول فرانس

لوتوس [۲]

... سوبلیکده موصوفه آهادم . بناء علیه
اجتهاد و قناعتمی بیلدیره چکم ، فقط ، بالقابله اجتهاداتکی
اوکر نک ایسته مه به چکم ، زیرا بی هیچ علاقه دار
ایته بورسک . سعادته ده بدخنده که ده لافدم . وشوبله
ویا بوبله دوشونک نیجه ایمیتی حائر دکلر . شو
حاله سکا قارشى محبت ویا نفرت . بسله بیلیریم ؟
خصوصتده محبتده فیلسوفه یاراشماز . فقط مادامکه
صوربورسک ، بیلکه بکا « تیموقلس » دیرلر .
نجات سایه سنده زکین اولش ایون صلبندن
« سوبکی » ده دوغدم . پدرم کی مجیزی ایدی .
ذکائی « کیر » یاد اوانان « اسکندرک ذکاسنه
مشاهده . معافیه ده آزرکسیندی ؛ والحاصل
زوالی برآمدی . ایکی برادریم واردی که اونک کی
کی دوبلیرلردی . بن حکمیاته توغل ایدرم .
بوبوک برادریم بابامک زوریلر « تیاها سنا » نامنده
« بودوم » لی برقادیلر ازوواج ایشدی . بوقادنی
هیچ - و منردی واونکله برابر یاشامقدن نهایت صراق
کیردی . کوچوک برادریم ایسه تیاها سانی چلیغیجه
سودردی . ووبو حرص بلاخره اونده مدھش بر
ایتلا حالی آلدی . بودوملی هر ایکسیندن ده عین
درجده متنفردی . فقط برنازنی سوره وکیجه لری
اوطمسته آلیردی . نازن ضیافتلرده قوللاندنی بر
تاجی کونک برنده تیاها سناک . اوطمسته اونوئدی .
برادرلرم تاجی بولنجه نازنی اولدرمکه عین ایتدیلر .
ایرتسی کون ، آغلامسته ، بالورمسته باقابه رق
قادی . آلتنده اطفال ایتدیلر . بیکم بوندن اوقدر
ماپوس اولدی که چیلدیردی . حیوانلره دوشن بو
اوج بیچاره قردلر کی اولوبه رق ، آغزلری کوپوکلی ،
کوزلری لرله سرکوز ، ایستریده قابوقلرینه طوتان
چو حوقلرک یوهارلی آره شنده ، آبدال آبدال سوبکی
ساحلارنده دولاشیرلردی . اوجی ده اولدی . بابام
اونلری الایله کومدی . برقاچ زمان صوکره بابامک
معدسی یک قبول اغز اولدی و آسپانک بوتون
بازارلرنده کی ائلرله میوه لری صاتون آله جی قدر
زکین اولدنی حالد آجقدن اولدی . ثروخی بکا
براقه جندن متأسفدی . او ثروق سیاحتلر یاقده
قوللاند . نهر حکیمه ، نده بختیار برآدم تصادف
ایتمکسین ایتالیایی ، یونانستانی ، آفریقایی دولاشدم .
آنته واسکندریده فلسفه . تتبع ایتدم و مناقشه
کورولتیسندن دیوانه بدوئدم . نهایت هندی زیارت
ایتدیکم ائشاده « غائر » کنارنده ، اونوزسندن بری
باغداش قوروب بی حرکت دوران چیلایق بر آدم
کوردم . قوپ قوری وجودنی صارماشیلر صارمش

... تکرار ایدیورم : بیچون چولده ، خرما
وصوغالنه یاشا بورسک ؟ نه دن بوبوک اضطرابله تحمل
ایدیورسک ؟ بنده بوبله اضطراب چکیورم . بنده
سک کی کوشه انزواده مسکانه یاشاوردم . فقط
الاه خوش کورونک وسعادت سرمدیه کسب
لیات اتمک ایچون ... ووبو شروع بر مقصودر .
زیرا بوبوک بر نعمته مظهریت اندیشه سبله مضطرب
اولق مقولدر . مقابلنده برشی بکلمکسین بی سوند
بورغونقلره ، بوش اضطراباته قانلاقن بالمش
بدلاندر . شاید ایمان آغسیدم - ای نور ازل
شو ارتدادی عفو ایت - شاید ربک پیغمبرلری
واسطه سبله ، عیسائک مثالیله ، حواریونک افعالیله ،
روحانی مجلسلرک قراریلر شهیدای دینک شهادتیه
اوکر ندیک حقیقه ایمان آغسیدم ، شاید قوانین
دینیه لک سنک گمی جاهل اولسیدم ، مان ایمانات
زمانیه افتاه اندر ووبو مالک بختیارلری گمی رخاوت
ایچنده یاشاق اوزره کسب ثروت اتمک چالشیر
وشو ی اذوانه : « کلک یاورولرم ، کلک خدمتکارلرم ،
هیکز کلک ویکشیرابلرکزی ، عشق مشروب لرکزی ،
کوزل قوقولرکزی دوکاک ! » دیردم . فقط سن ،
بدلا اختیار ؟ هر دلر متافعدن کسندنی محروم ایدیورم ،
هیچ بر کار بکلمکسین ضرر ایدیورسک : اعاده
ایدیلر کجکند دایر برامدک اولمایه رق وریور . دیواری
قاره لارکن مستعد بر رسامک تابلوسنی استنساخ
ایدیلرکنی طن ایدن کسناخ برمایون کی ، معتکفلر -
مرک حیرت افزا اعمالی تقلید ایدیورسک . ای
انسانلرک اک احق ، اجتهاداتک نه لدر ؟
ایسته بافوس بوبله حشونه سوبله بور ، فقط
اختیار ، سکوت ایدیوردی . یاواشجه :
... دوستم ، دیدی ، لوت ایچنده او یان بر
کوپکک ، شر بر مایونک اجتهادندن سکا نه ؟
بافوسک مطمح نظری حقک ظفری ایدی .
حدق کچدیکی ایچون اسیلانه بر تواضعله عذر دیلیدی :
... ای اختیار ، ای قاردهشم ، دیدی ، اگر
حقیقتیرست اولمندن دولای حد مقولی آشدمسه
بی عفو ایت . الله شاهدرکه شخصکدن دکل ،
خطا کدن نفرت ایدیورم . ضلالتده بولندیکی
کورمکه مضطربم . زیرا سنی عیسی عشقه سوبیورم .
وسلامتک اندیشه سی قلبی اشغال ایدیورم . سوبله
اجتهاداتکی سوبله . اونلری ردو دوجر اتمک آرزوسبله
یانیورم .

اختیار ساکتانه جواب و بردی .

« درگاه » نومرو : ۲۷ و ۲۸

صوت ، عمل ، ذکر ، تصنیفات ، اقوال حزن انگیز
ویا ایبات و اشعاردن بحر طویل ، قصائد ، ترجیع
بند ، ترکیب بند ، مرثیه ، عیدیه ، معشر ، مثنی ،
مسجع ، مسدس ، مخمس ، پنج بیت ، غزلیات ، قطعه ،
مثک ، دوبیت ، مفردات ، معنیات ، الهیاتن نه سراد
شریفکز اولورسه بر سرچشم بورک اوقیهیم جوایی
ورنجه سلطان سراد بو هزار فن ندینی امتحانه چکیور
واوکا سوربورکه « ندیمک نه دیکدر ؟ » اولیا چلی
مان جواب وریور :

« پادشاهم بر آدم هرکس ایله حسن الفت ایدوب
مصاحبت ایسته آکا ندیم دیرلر و شراب مجلسنه داخل
اولوب مصاحبت ایدلره ندیم ناب دیرلر . بولنک
اشقاقی (منادم) دندرکه لطف (منادم) دن مقولدر
و (منادم) اغنده شرابه دیرلر . بس ندامک دخی
معنایی شراب ایچمک اولور ؟ یعنی مست منادم دیرلر .
حاصل مصاحب معناسنه کایرکه ندیم شهریار دیلر .
الله پادشاهم عمر ورسون . »

مجلسده حاضر بولان روان خانه بعضی کنایه لری ،
وداها بر طاقم سوزلرله حاضر جوابانی پادشاهک
خوشنه کیدیور . و پادشاه کولرک برشی اوقوم سنی
تکرار امر ایدیور . اولیا چلی درحال یته علنی
میدانه دوکیور :

« خنکارم ، علم وسیقهیدن یک کاهمی ، دوکاه
ونکاهمی ، چارکاه و پنچکاهمی ، شش آغاز و راست ،
اصفهان ونیسابورک ، تکریم و ماهور و رهاوی ،
عراق ، حسینی ، نوا ، عشاق ، صبا و مجیر ، یابوسه لک
ایدوب کردانیله ایله مقام زنگو ایله راست اقرار
ایتمه اولورمی ؟ » دییه استفسار ایدیور . حتی
حضورده سلطان مرادک موسی چلی ایچون بالذات
سوبله یوب درویش عمرک بسته له دیکی :

یوله دوشوب کیدن دلیر موسم اکندی کادی
یوقسه بولده یولی شاددی موسم اکندی کادی
وار صاغیسنی اوقوبه رق آغلاتیور .

بوبله لکله دردنجی سلطان مرادک اولیه بر حسن
نظری قازانیورکه پادشاه آرجی متأثر اولسه درحال
« برهمدد اولیایی کتیرک » دیور . و اولیا چلی ده بالبداهه
سوزلری ، کونا کون لطیفه لری ، بکر مضونلری
ایله بوتوجمی ادامه ایدرکن دیکر طرفدن ده درسلرینه
چالشیر ، خطده (قره حصار) بی تقلید وجوده
کتیرمش اولدی بر چوق یازلری حرم خاصه
یادکار براقیور ...

شرابه اتسایندن بر قاچ سنه صوکره بغداد
سفرندن اول فرق آخه ایله سپاهی زمزمه سنه داخل
اورن اولیا چلی نک بو سرای حیاتی بر سنه صوکره
سلطان مرادک وفاتیله نهایت ایریور و بوندن صوکره
مشهور سیاحتلرینه باشلور .

مصطفی نرمان

